

MOKSLO LIETUVA

2010 m. sausio 7 d.

LIETUVOS MOKSLININKŲ LAIKRAŠTIS

Nr. 1(423)

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Kaina 3 Lt

Gedimino Zemlėko nuotrauka

AR MOKSLO INSTITUTŲ PERTVARKA SKATINS PAŽANGĄ

Sieks stiprinti išsklaidytas intelekto jėgas

2009 m. gruodžio 23 d. LR Vyriausybė pritarė dešimties mokslų institutų pertvarkai. Mokslinių tyrimų institutų tinklas pertvarkomas pagal mokslo, studijų ir verslo slėnių planą: nuo 2010 m. sausio 1 d. dešimt mokslų institutų sujungiami į keturis naujus steigiamus mokslų centrus, kuriems suteiktas valstybinių mokslinių tyrimų institutų statusas. Vilniaus universiteto Ekologijos institutas, Geologijos ir geografijos bei Botanikos institutas jungiami į **Gamtos tyrimų centrą**. Lietuvos žemdirbystės instituto, Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės ir Lietuvos miškų institutai sudarys **Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centrą**. Jungiant Vilniaus universiteto Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutą ir Vilniaus universiteto Imunologijos institutą

Intis šios publikacijos paskatino Lietuvos mokslininkų sąjungos dvidešimtmečiui paminėti Lietuvos mokslų akademijos konferencijų salėje gruodžio 19 d. surengtoji diskusija, skirta šalies mokslo ir studijų problemoms. Pokalbyje su Lietuvos mokslų institutų asociacijos prezidentu, Pūslaidininkų fizikos instituto direktoriumi prof. habil. dr. Steponu AŠMONTU kai kuriuos dalykus aptarsime, žvelgiant iš mokslų institutų pozicijos. 2009 m. lapkričio 23-iają, Lietuvos kariuomenės dieną, vertindama jo nuopelnus Lietuvai mokslui ir gyvybei Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė Steponui Ašmontui įteikė ordino „Už nuopelnus Lietuvai Komandoro kryžiu“.

įsteigtas **Inovatyvios medicinos centras**. Socialinių tyrimų ir Darbo ir socialinių tyrimų institutai sudarys **Lietuvos socialinių tyrimų centrą**.

Vėliau ketinama steigti dar tris mokslų centrus. Fizikos, Chemijos ir Pūslaidininkų fizikos institutai turėtų sudaryti Fizinių ir technologijos

mokslų centrą. Biochemijos ir Biotechnologijos institutus prijungiant prie Vilniaus universiteto veikiausiai atsiras Gyvybės mokslų centras, o prie Vilniaus universiteto prijungus Matematikos ir informatikos institutą norima steigti Informatikos ir informacinių technologijų mokslų centrą.

Šiek tiek anksčiau priimtas Vyriausybės sprendimas nuo 2010 m. sausio 1 d. Termoizoliacijos institutą prijungti prie Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Gyvulininkystės ir Veterinarijos institutus – prie Lietuvos veterinarijos akademijos. Architektūros ir statybos institutas, Fizikinės elektronikos institutas ir Maisto institutas taps Kauno technologijos universiteto padaliniais, o Vandens ūkio institutas ir Žemės ūkio inžinerijos institutas įsilies į Lietuvos žemės ūkio universiteto struktūrą. Į Kauno medicinos universitetą integruosis Biomedicininis tyrimų institutas, Endokrinologijos institutas, Kardiologijos institutas bei Psichofiziologijos ir reabilitacijos institutas. Prie Vilniaus universiteto prijungiamas Teorinės fizikos ir astronomijos institutas.

Kokiais finansiniais ištekliais paremta ryžtinga pertvarka „iš viršaus“? Tvirtinama, kad

Nukelta į 2 p.

6 p.

LIETUVOS
OLIMPINEI
AKADEMIJAI - 20

10 p.

PRISIMENANT
PROF. ANTANĄ
STANCEVIČIŲ

12, 13 p.

PALIKĖS
PĖDSAKĄ
IR KINO
ISTORIJOJE

15 p.

GREIMAI
IR PRIENAI

16 p.

XIII-OJI
MOKSLO
ISTORIKŲ
KONFERENCIJA

AR MOKSLO INSTITUTŲ PERTVARKA SKATINS PAŽANGĄ

Atkelta iš 1 p.

mokslo institutų tinklo pertvarka stiprins išsklaidytas intelekto jėgas, potencialo telkimui bus panaudotos ES Struktūrinių fondų ir valstybės lėšos. Ką apie tai galvoja pertvarkomų mokslo institutų darbuotojai? Gal mokslininkai nenujaučia, kur slypi jų laimė? Apie tai kalbamės su prof. Steponu Ašmontu.

O gal tai noro valdyti išraiška?

Geriamasis profesoriau, 2009 m. balandžio 30 d. įteisintame LR Mokslo ir studijų įstatyme neliko vietos bet kokio lygmens mokslo institutams. Ar tai reiškia, kad mokslo ir studijų reforma pradėta nuo mokslo institutų naikinimo? Kaip jūs šią pertvarką vertinate? Kokiais motyvais vadovaujasi įstatymo rengėjai ir dabartinės reformos vykdytojai?

Pirmiausia pradėsiu nuo to, kad Mokslo ir studijų įstatymo, iššaukusio tiek daug prieštaravimų vertinimų, rengėjai buvo liberalai, prie kurių prisidėjo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos atstovai. Jie sugebėjo įtikinti LR Seimo daugumą, kad šios redakcijos įstatymas yra pažangus ir būtinas Lietuvai.

Tačiau dar svarstant Mokslo ir studijų įstatymo projektą mokslininkų bendrijoje, Lietuvos universitetų rektorių konferencijoje, Lietuvos mokslo institutų direktorių konferencijoje, Lietuvos mokslų akademijoje ir universitetuose pareikšta daug pastabų ir nepasitenkinimo dėl naujojo įstatymo projekto. Panašiai buvo svarstant šį projektą LR Seimo komitetuose ir pristatant jį Seimo posėdžiuose.

Dar projekto rengimo eigoje mokslo institutų direktorių konferencija į savo posėdžius kvietėsi tada opozicijoje buvusius Gintarą Steponavičių ir Andrių Kubilių, kad jie paaiškintų, kodėl taip skubama pertvarkyti mokslo institutus, atsisakant trijų tipų institutų – valstybinių mokslo, universitetinių mokslo ir mokslo įstaigų institutų prie ministerijų. Įsakymo nebuvo gauta. Iki šiol Lietuvoje veikė 43 savarankiški universitetiniai institutai arba ministerijoms pavaldžios mokslo įstaigos.

Kodėl liberalai ir net konservatoriai su krikščionimis demokratais pažangą suprato pirmiausia kaip mokslo institutų atsisakymą pertvarkomame šalies mokslo modelyje? Perstatysime kėdes, muzikantai susės kita tvarka ir suskambės dieviška muzika?

Reformatoriai institutų atsisakė ne iš karto. Pirmajame etape, siekdami supaprastinti valdymą, siūlė įvesti vieno tipo institutus – mokslinių tyrimų institutus. O kad išties būtų paprasčiau valdyti, nutarta, kad institutų direktorius rinktų ne institutų tarybos, o juos skirtų švietimo ir mokslo ministras. Jei steigėjo funkcijas vykdėtų kita ministerija, direktorių rinkimus vis tiek vykdėtų švietimo ir mokslo ministerija. Tai ir yra noro valdyti mokslo institutus išraiška. Ir trečia: buvo akivaizdus siekis daryti viską, kad tų institutų būtų kuo mažiau.

Bet kodėl? Kur čia šuo pakastas?

Štai ką aiškino vienas iš Mokslo ir studijų įstatymo projekto autorių Mantas Adomėnas, kuris doktorantūroje mokėsi Anglijoje. Girdi, Anglijoje nėra institutų, todėl jų nereikia ir Lietuvoje.

Iš pirmojo teiginio visai neseka antrasis.

Išties Anglijos mokslas išsiverčia be mokslo institutų, nors turi aukščiausio lygio mokslą, kuria pažangiausias technologijas. Bet M. Adomėnas pamiršta, kad Anglijoje veikia didelės ir galingos mokslo laboratorijos, kai kurios iš jų didesnės už mūsų mokslo institutus. Užtenka priminti Kavendišo laboratoriją (*Cavendish Laboratory*), kuri pakeičia visą institutą. Anglija ėjo savo keliu, kūrė mokslines laboratorijas prie universitetų, jos veikė savarankiškai, užsiimdavo tik mokslinė veikla, bet studentams ten nebuvo dėstoma.

JAV visada labiau dominuodavo anglai, o ne, tarkime, vokiečiai, tad ir jų mokslo organizavimo struktūroje dominavo ne institutai, bet universitetai ir laboratorijos. Galima priminti Los Alamos nacionalinę laboratoriją (Los Alamos National Laboratory), Lorenzo Livermore nacionalinę laboratoriją (Lawrence Livermore National Laboratory) ir kitas mokslines laboratorijas. Kiekviena iš jų yra tarsi savarankiškas institutas.

JAV veikia ir mokslo institutai: didelės kompanijos kartais įkuria savo tyrimų institutus, pavyzdžiui, IBM turi savo institutus, veikiančius įvairiose šalyse.

Anglijoje taip pat yra, pavyzdžiui, Fizikos institutas (Institute of Physics), bet faktiškai tai fizikų draugija instituto pavadinimu. Tai visuomeninė organizacija, bet Anglijoje daug fizikų, tad iš jų surenkama nemažai lėšų, jų pakanka leisti nuo 5 iki 7 fizikinio profilio žurnalų.

Lietuvos mokslo sistema buvo organizuojama pagal Rusijos modelį, o pastarasis perimtas iš Vokietijos. Institutų samprata dar XIX a. atsirado Vokietijoje, kai kilo poreikis vystyti taikomąjį mokslą.

Taigi pasaulyje istoriškai susidarė keli mokslo organizavimo modeliai. Vienose šalyse veikia nacionalinės laboratorijos, kitose – mokslo institutai.

Vokiečiai mokslo institutų nežada atsisakyti

Kodėl vokiečiai apsistojo prie mokslo institutų modelio ir nežada jo keisti?

Vokiečiai turi įvairiausių mokslo institutų, susivienijusių į Makso Planko, Helmholco, Fraunhoferio, Leibnico draugijas. Antai Makso Planko draugijos institutai, o jų beveik 80, užsiima daugiausia fundamentiniais

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė Steponui Ašmontui už nuopelnus Lietuvos mokslui ir gynybai įteikė ordino „Už nuopelnus Lietuvai Komandoro kryžiu“

tyrimais, renkasi dar netyrinėtas sritis. Fraunhoferio institutai daugiausia dirba taikomojo mokslo srityse, kuria šalies gynybai skirtas technologijas. Būtent neuniversitetinėse mokslinių tyrimų institucijose Vokietijos mokslininkai gauna geriausias mokslinio darbo sąlygas.

Fraunhoferio institutai, gaunantys apie 60 proc. jiems reikalingo finansavimo iš valstybės, Makso Planko institutai – beveik 95 proc., vykdo pažangos skleidėjų funkciją priešakinuose mokslinių tyrimų baruose.

Na, tai jau gražūs žodžiai, nes kas norės prisipažinti, kad dirba ne priešakinėse pozicijose.

Pažvelkime, kur dirba Vokietijos mokslininkai Nobelio premijos laureatai. Dauguma jų – Makso Planko ar Fraunhoferio institutuose. Antai nuo Makso Planko draugijos įkūrimo 1948 m. jos mokslininkai yra gavę 17 Nobelio premijų. Tų laureatų Vokietijoje labai daug, jie padaro reikšmingų atradimų, sukuria naujų tyrimų metodų, moderniausių technologijų ir kitų

naujų, yra vertinami visame pasaulyje, tad Vokietijai tikrai nėra reikalo ieškoti naujų mokslo organizavimo metodų. Vokietijoje keitėsi santvarkos, politinio valdymo formos, įvairios partijos buvo valdžioje, bet mokslo institutų modelio niekada nebuvo atsisakyta. Jis pasiteisino.

Vokietijoje kartais įvairūs fondai įkuria kompanijas, teikia lėšų ir taikomiesiems tyrimams. Konkursuose dalyvauja Fraunhoferio ir kiti institutai. Beje, Vokietijoje iš projekto pinigų mokslininkai papildomo užmokesčio negauna, bet gali įsigyti aparatūros, įdarbinti daugiau doktorantų ir mokėti jiems papildomą darbo užmokesį. Fraunhoferio institutas savo doktorantūros neturi, remiasi universitetais, bet institutų mokslininkai gali vadovauti doktorantams.

Lietuvoje esti priešingai: atlyginimai nedideli, laimėjus projektą galima ne tik aparatūros nusipirkti, bet ir gauti papildomą atlygį. Jeigu projektas tarptautinis, galima gauti iki 300 proc. atlyginimo priedą iš projekto pinigų. Todėl Lietuvoje laimėti konkursą tampa pagrindiniu mokslininko stimulu. Makso Planko institutams didesnio stimulo dalyvauti konkursuose išvis nėra, o Fraunhoferio institutams – išgyvenimo sąlyga, nes turi užsidirbti apie 40 proc. reikalingo finansavimo.

Nesugebi užsidirbti? Vadinasi, nereikalingas

Vokietijai ar buvusiai Sovietų Sąjungai pasiteisino jų mokslo organizavimo modeliai, kuriuose svarbus vaidmuo teko mokslo institutams, bet tai nereiškia, kad jis tinkamiausias visoms valstybėms. Lietuvą būtų sunku palyginti su šiomis valstybėmis. Visai kiti uždaviniai keliami Lietuvos mokslui, negalinčiam aprėpti tiek sričių ir krypčių, kiek minėtų šalių mokslas. Kita vertus, jeigu jau turėjome vokiško modelio mokslo organizavimo sistemą, tai gal nereikėjo skubėti jos atsisakyti, nes pati reorganizacija daug kainuos. Įdomu, ar reformos „tėvai“ ir „ma-

mytės“ paskaičiavo, kiek tai apsieis valstybei?

Diskusijoje visada remiamės ryškiais pavyzdžiais, bet prisiminkime ir tokias valstybes kaip Austrija ar Olandija, kuriose gyventojų ne kažin kiek daugiau kaip Lietuvoje. Pagaliau panašaus likimo šalys – Čekija, Lenkija, Slovakija. Tose valstybėse išliko tas patis mokslo organizavimo modelis, kurio neatsisakytą ligi šiol.

Bet gal tose šalyse esama mokslo organizavimo sistema labiau pasiteisino naujomis sąlygomis?

Lietuvos mokslo sistema nebuvo pritaikyta veikti rinkos ekonomikos sąlygomis. Pasikeitus santvarkai ir ekonominėms sąlygoms taip ir nebuvo suvokta, kaip mokslo institutai turėtų funkcionuoti. Valstybė buvo tvarkoma iš esmės pagal liberalų užduotą modelį. Kaip tomis sąlygomis veikti mokslo institutams? Stovintiems prie valstybės vairo ir daugumai naujai „iškeptų“ politikų atrodė, kad mokslo institutai turi patys užsidirbti ir gyvuoti, o jeigu nesugeba užsidirbti, tai nereikalingi.

Kitai sakant, ar mokslo institutas, ar įmonė – vertinta vienodai?

Mokslo institutai suvienodinti su batus siuvančia artele, jiems buvo taikomi panašūs reikalavimai: dirbk, parduok, pirk... Rinkos ekonomikos apologetai nesuprato, kad Vokietijoje mokslo institutai turi valstybės užsakymus, vykdo valstybės apbruotus programas, o tų programų baigtinis produktas – tai naujas gaminytis. Lietuvoje dauguma ministrų ir premjerų nieko bendro neturėjo su mokslu, apskritai neturėjo nuovokos, kam tas mokslas reikalingas, jeigu tik prašo pinigų. Todėl į mokslą ir buvo žvelgiama kaip į našta valstybei, neduodantį jokios naudos. Daugeliu atvejų ligi šiol taip ir žiūrima. Jeigu taip maštytų kitų šalių premjerai ir ministrai, pasaulyje seniai jokio mokslo nebūtų likę. Nebūtų ir pažangos.

Vargu ar pasaulio šalyse mokslo likimas priklauso tik nuo premjerų ir ministrų. Juk didžiosios kompanijos taip pat kuria savo mokslines laboratorijas, mokslo centrus, mokslo institutus ir kitus mokslinių tyrimų darinius. Net bukiausias ministras tuo proceso nesustabdys. Bet iš Lietuvos politikų girdime priekaištų, kad Lietuvos mokslas nėra inovatyvus, neverslus, žodžiu, nesugeba užsikalti ir valstybei užkalti pinigų.

Deja, toks supratimas apie mokslo funkcijas dabar yra vyraujantis. Verslas niekada nekurs mokslo, bet pasinaudos mokslo teikiamomis galimybėmis. Ir inovacijos darys ne mokslo, bet paties verslo labui.

Grandinėje mokslas, inovacijos, verslas kartais kyla ginčų, kas yra tos inovacijos. Tai mokslo rezultatų pritaikymas versle, siekiant didinti verslo konkurencingumą. Mokslo rezultatus diegiant į gamybą, atlikus papildomus tyrimus ir sukūrus naujas ar patobulinus esamas technologijas, galima didinti pramonės konkurencingumą. Taip yra pasaulyje, tačiau Lietuvoje įsivaizduojama, kad pats mokslininkas turi būti ir tyrėjas, ir gamintojas.

Ar ne tam tikslui kuriami mokslo technologijų parkai? Pagaliau ir nesenos atminties kooperatyvai, kuriuos kūrė verslesni mokslininkai?

Nepriklausomybės pradžioje mokslo institutų darbuotojai buvo įsteigę nemažai tų kooperatyvų, tapo verslininkais. Kai kurie kooperatyvai virto bendrovėmis, rado nišą šalies verslo ir ūkiniame gyvenime.

Kooperatyvų laikams praėjus Puslaidininkų fizikos institutas pirmasis

Instituto fojė eksponuojamas dailininkės Sofijos Veiverytės „Tigras“ – Puslaidininkų fizikos instituto simbolis. Ar Tigro metai atneš institutui sėkmę?

Lietuvoje ikūrė Mokslo technologijų parką, kuriame kaip mažos įmonės pradėjo veikti buvę kooperatyvai. Kilo sunkumų tą Mokslo technologijų parką įteisinti, nes įstatymuose toks darinys nebuvo įvardytas. Buvęs aplinkos ministras Algis Čaplikas mūsų net prašė suformuluoti, kas yra tas Mokslo technologijų parkas, kad būtų galima įteisinti įstatymiškai. Sutarėme savo Mokslo technologijų parką užregistruoti kaip viešąją įmonę, o vėliau ir prie kitų mokslo technologijų parkų pradėjo kurtis naujos įmonės.

Daugiausia laimės valdininkai

Ar galima teigti, kad mokslo technologijų parkai tapo dabar pradeda kurti integruotų mokslo, studijų ir verslo centrų, vadinamųjų slėnių pirmtakais? O gal jokio ryšio nėra?

Sunku atsakyti, į kokias veiklas išsilie būsimeji slėniai, bet atrodo, kad šis modelis sugalvotas tam, kad lengviausiu keliu būtų įsisavintos ES Struktūrinių fondų skiriamos lėšos.

Su nauda mokslui ir verslui?

Su kuo didesne nauda valdininkams, tų pinigų skirstytojams. Tokie slėniai, kokie kuriami, Lietuvai nereikalingi. Kad ir Saulėtekio slėnis, kurį geriausiai pažįstu. Kodėl Ūkio ministerija savo lėšomis nenori prisidėti prie šio slėnio kūrimo? Todėl, kad tame ir kituose slėniuose nėra verslo. Kadangi Saulėtekio slėnio pareiškėjas ir kūrėjas yra Vilniaus universitetas, o jame atliekami fundamentiniai tyrimai, kurie labiausiai ir skatinami, tai ir tuose slėniuose numatyti naujausia aparatūra pirmiausia skirta fundamentiniams tyrimams. O kadangi šių tyrimų sritį norima plėsti, užsiimama ir naujomis statybomis. Saulėtekio slėniui pusė visų skirtųjų pinigų metama į statybą. Ar reikalinga šiuo metu užsiimti naujomis statybomis, kai Puslaidininkų fizikos institutas turi 20 tūkst. m² ploto, Chemijos institutas – 8 tūkst. m², o kiek dar ploto turi Fizikos institutas. Mums to ploto fizikiniam tyrimams yra per akis ir jokių naujų statybų nereikia. Tačiau per statybas galima labai greitai „išplauti“ pinigus ir gauti lengvą naudą, todėl tos naujos statybos kai kam labai reikalingos. Vietoj to, kad lėšos būtų nukreiptos į mokslinius tyrimus, išgyta būtiniausias aparatūros, lėšos nukreipiamos į abejotinas naujas statybas. Kai kam tai duos naudos, bet ne mokslininkams. Fundamentinis mokslas gal ir sustiprės, bet ne taikomasis, nes verslas į slėnius neateina, nes ne dėl verslo tie slėniai ir kuriami.

Gal Jūsų požiūris pernelyg pesimistinis, matote tik tamsiąją Mėnulio pusę?

Konkretus pavyzdys iš mūsų instituto patirties. Turime vieną stipriausių mokslinių kolektyvų – Dinaminių reiškinų tyrimo centrą, kuris buvo pripažintas kaip išskirtinis (excellent) tarp atliekančių taikomuosius tyrimus. Buvome numatę už 4,7 mln. litų slėniui skirtų pinigų nusipirkti įrangos taikomiesiems tyrimams. Mūsų prašymas buvo išbrauktas, nes, girdi, tai pernelyg nereikšminga lėšų suma. Mat iš slėniui skirtų pinigų prietaisus galima pirkti tik tokius, kurių kiekvienas kainuoja daugiau kaip 1 mln. litų. Štai jeigu kainuotų 5–7 mln. litų, prašome kreiptis, pinigai gal ir bus skirti. O kad ta brangi aparatūra stovės nenaudojama, nieko neįaudina.

Sunkmečiu kaip tik turėtų būti skatinama pirkti kuo našesnę ir nebrangią mokslinę įrangą, kuri greičiau atsipirktų, duotų naudos šalies ekonomikai.

Bus daugiau

Kalbėjosi Gediminas Zemlickas

Valstybės švenčių šventimo patirties ir idėjų nertinis

Kaip švenčiame valstybines šventes ir kaip galėtume jas švęsti? Į šiuos klausimus bandė atsakyti Ignalinos rajono Vidiškių gimnazijos mokiniai kartu su bendraamžiais iš kitų šalies mokyklų, dalyvaujančių projekte *Skatinkime Europos demokratines vertybes per tarpkultūrinį valstybės švenčių komunikavimą**.

Projektą vykdė nevyriausybinė moterų profesionalių ir vadovių organizacija – Vilniaus klubas ZONTA, kuriam vadovauja socialinių mokslų daktarė Ina Dagytė.

Projekto tikslas – užmegzti ryšius su Norvegijos, Didžiosios Britanijos

ir Lietuvą atgabentą Jano Mateikos paveikslą *Liublino unija*, eskizus, sukurtus rengiantis tapyti monumentalią drobę, taip pat kitus dailininko kūrinius, skirtus XVI a. Lietuvos ir Lenkijos istorijai. Visą laiką muziejuje mus lydėjo gidai, kurio dėka sužinojome daugybę naujų ir įdomių dalykų.

Apžiūrėję parodą senamiesčiu patraukėme link Rotušės. Baltojoje salėje mus pasitiko ZONTA projekto organizatorės.

Renginys prasidėjo išpūdingu fleitininkų ansamblio pasirodymu. Po jo ZONTA klubo prezidentė Ina Dagytė supažindino projekto dalyvius ir

Projekto „Skatinkime Europos demokratines vertybes per tarpkultūrinį valstybės švenčių komunikavimą“ dalyviai iš Ignalinos rajono Vidiškių gimnazijos

ir Prancūzijos bendraamžiais. Projekte dalyvavo Anykščių A. Baranausko vidurinė mokykla, Neringos Nidos vidurinė mokykla, Kauno miesto Šančių vidurinė mokykla, Utenos *Saulės* gimnazija, Biržų rajono *Saulės* gimnazija, Vilniaus miesto M. Mažvydo ir *Sietuvos* vidurinės mokyklos, Ukmergės rajono Siesikų vidurinė mokykla ir Zarasų rajono Antazavės vaikų globos namai. Vidiškių gimnazijos ir šių mokyklų mokiniai su kitų šalių mokiniais bendravo elektroniniu paštu – žinutėse siekė papasakoti apie Lietuvos tūkstantmetį ir savo valstybines šventes, sužinoti, kokios jų valstybinės šventės svarbiausios, kaip jos švenčiamos, kurios įdomiausios, kurios valstybės šventės pažymimos mokykloje, kurios – šeimoje, su draugais ir kt.

Vidiškių gimnazijos mokinių grupė – Živilė Bukauskaitė, Živilė Čamanaitė, Matas Trakymas, Ieva Sipavičiūtė, Karolina Martinkėnaitė, Žilvinas Mackevičius, Karolina Rukšėnaitė, Vygantė Maskoliūnaitė – ne tik ieškojo susirašinėjimo draugų užsienyje, bet ir bendravo su projekto dalyviais. Visos parašytos ir gautos žinutės susijungė į įvairių kultūrų vaikų patirties ir idėjų elektroninį nertinį, kuris šiuolaikiškai interpretuotas tapo šio projekto logotipu.

Lapkričio mėnesį projekte dalyvaujantys mokiniai, jų mokytojai susitiko Kauno Šančių vidurinėje mokykloje ir pristatė sukaupią informaciją, pasidalijo patirtimi ir savo sukurtų valstybinių švenčių šventimo scenarijais.

Guodžio 3 d. projekto dalyviai susitiko baigiamajame renginyje, kuris prasidėjo organizatorių staigmena visiems dalyviams – turėjome galimybę apsilankyti Taikomosios dailės muziejuje eksponuojamoje naujoje parodoje *Baltų menas*. Pamatėme išpūdingą ir pagaliau

* Apie šį projektą spausdintas pokalbis su dr. Ina Dagyte *Mokslo Lietuvoje* 2009 m. Nr. 18(418)

kviestinius svečius su projekto rezultatais ir pasidžiaugė, kad visi numatyti tikslai pasiekti. Norvegijos ambasadorius Lietuvoje anglų kalba papasakojo apie Norvegijos nacionalinę šventę, parodė idėjų nuotraukų. Už puikų pasirodymą projekte Kauno Šančių, Neringos Nidos, Anykščių A. Baranausko ir Vilniaus miesto M. Mažvydo vidurinių mokyklų mokiniai ir mokytojai apdovanoti

ispūdingu prizų – kelione į Norvegiją. Kitiems mokiniams ir jų mokytojams profesorė Evalda Jakaitienė įteikė *Vagos* knygyno kuponus, už kuriuos galima įsigyti vertingų knygų.

Po oficialiosios renginio dalies visi dalyviai pakviesti pasivaikinti, pabendrauti, pasidalyti išpūdžiais.

Gal šiek tiek ir nuliūdome, kad nelaimėjome pagrindinio prizo, tačiau įgijome bendravimo ir bendradarbiavimo patirties, suvokėme, kad galime būti ne tik mūsų valstybinių švenčių dalyviais, žinančiais, ką ir kodėl švenčiame, bet ir šventinės nuotaikos kūrėjais, tegul ir ne valstybės, o bent jau savo gyvenvietės, mokyklos mastu. Už tai, kad paskatino apie tai susimąstyti, dėkojame projekto organizatorėms – klubo ZONTA narėms.

Projekto dalyvės:
2g klasės mokinės Ieva Sipavičiūtė ir Karolina Rukšėnaitė, Ignalinos rajono Vidiškių gimnazija

2009 M. LIETUVOS MOKSLO PREMIJŲ KONKURSUI PATEIKTI DARBAI

HUMANITARINIŲ IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ SRITYSE

Fundamentiniai ir taikomieji mokslinių tyrimų darbai

1. Audronė Bliujienė, Algirdas Girininkas, Vladas Žulkus. Darbų ciklas „Baltai Baltijos jūros erdvėje (1994–2008 m.)“. *Pateikė Klaipėdos universiteto senatas.*

2. Bronislavas Juozas Kuzmickas. Darbų ciklas „Lietuviškojo tautinio tapatumo vertybiniai pamatai“. *Pateikė Mykolo Romerio universiteto senatas.*

3. Zenonas Norkus. Darbų ciklas „Istoriniai-sociologiniai tyrimai (1996–2008 m.)“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas.*

4. Olegas Poliakovas. Monografija „Pasaulis ir lietuvių kalba“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas.*

5. Vladas Žukas. Darbų ciklas „Lietuvos knygotyra ir knygos kultūra (XIX a. pabaiga–XX a. pirmoji pusė)“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas.*

Taikomosios mokslinės veiklos (eksperimentinės plėtros) darbas

Stasys Vaitekūnas. Darbų ciklas „Žmogiškieji išteklių ir gyventojai: jų įtaka šalies geopolitinei ir socialinei ekonominei raidai (1994–2008 m.)“. *Pateikė Klaipėdos universiteto senatas, Lietuvos pramonininkų konfederacija.*

BIOMEDICINOS MOKSLŲ SRITYJE

Fundamentiniai ir taikomieji mokslinių tyrimų darbai

1. Irina Bachmatova, Valdas Stanislovas Laurinavičius, Liucija Marcinkevičienė, Rolandas Meškys, Julija Razumienė. Darbų ciklas „Fermentų ir polifermentinių sistemų tyrimas ir panaudojimas (1994–2008 m.)“. *Pateikė Biochemijos instituto taryba.*

2. Rimantas Rakauskas, Sigitas Podėnas, Jurga Turčinavičienė, Virginija Podėnienė. Darbų ciklas „Rytų Baltijos regiono nariuotakojų biologinė įvairovė (modelinių taksonų morfologija, ekologija, paleontologija, molekulinė filogeografija ir filogenija)“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas.*

Taikomosios mokslinės veiklos (eksperimentinės plėtros) darbai

1. Rimvydas Gabrilavičius, Alfas Pliūra, Julius Danusevičius, Virgilijus Baliuckas, Darius Danusevičius. Darbų ciklas „Miško sėklinės bazės, selekcijos ir genetinių išteklių išsaugojimo sistemos sukūrimas tvariai ir intensyviai miškininkystei plėtoti Lietuvoje (1994–2008 m.)“. *Pateikė Lietuvos miškų instituto taryba, Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos, Miško genetinių išteklių, sėklų ir sodmenų tarnyba.*

2. Vytautas Vladislovas Tarvydas, Petras Bendikas, Virginijus Uchockis, Saulius Bliznikas. Darbų ciklas „Cukrinių runkelių griežinių siloso pašarinės vertės ir panaudojimo galvųjų mitybai tyrimai (2000–2007 m.)“. *Pateikė Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės instituto taryba, AB „Nordic Sugar Kėdainiai“.*

FIZINIŲ MOKSLŲ SRITYJE

Fundamentiniai ir taikomieji mokslinių tyrimų darbai

1. Eugenijus Gaižauskas, Gediminas Trinkūnas. Darbų ciklas „Išsamūs ultrasparsčių vyksmų mikro- ir nanodariniuose modeliai“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas, Fizikos instituto taryba.*

2. Algirdas Matulis, Egidijus Anisimovas. Darbų ciklas „Kvantinių nanodarinių modeliavimas (1994–2008 m.)“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas.*

3. Antanas Reklaitis. Darbų ciklas „Elektroninių procesų puslaidininkinė nanostruktūroje modeliavimas“. *Pateikė Puslaidininkų fizikos instituto taryba.*

Taikomosios mokslinės veiklos (eksperimentinės plėtros) darbai

1. Arūnas Bukantis, Egidijus Rimkus, Gintautas Stankūnavičius, Gintaras Vališkevičius. Darbų ciklas „Regioninės klimato kaitos indikacija, poveikis aplinkai ir ūkiui“. *Pateikė Vilniaus universiteto senatas, Aplinkos apsaugos agentūra, VŠĮ „Vandens namai“, Žemės ūkio ministerija.*

2. Liudmila Nickelson, Viktoras Šugurovas. Darbų ciklas „Mikrobaninių prietaisų teorinis tyrimas bei modeliavimas taikant juos praktikoje (1994–2008 m.)“. *Pateikė Puslaidininkų fizikos instituto taryba, Vilniaus Gedimino technikos universiteto senatas, Elektros ir elektronikos inžinierių instituto (IEEE) Lietuvos sekcija.*

3. Vidmantas Remeikis, Artūras Plukis. Darbų ciklas „Radioaktyviųjų atliekų susidarymo, charakterizavimo ir poveikio aplinkai analizės metodų plėtra bei taikymai (2002–2008 m.)“. *Pateikė Fizikos instituto taryba, VĮ Ignalinos atominė elektrinė.*

TECHNOLOGIJOS MOKSLŲ SRITYJE

Fundamentinis ir taikomasis mokslinių tyrimų darbas

Julius Žilinskas. Darbų ciklas „Globalaus optimizavimo algoritmų sudarymas, lygiagrelinimas ir taikymas (2000–2008 m.)“. *Pateikė Matematikos ir informatikos instituto taryba.*

Taikomosios mokslinės veiklos (eksperimentinės plėtros) darbas

Algimantas Marcellis Barakauskas, Vytautas Giniotis, Albinas Kasparaitis, Saulius Kaušinis. Darbų ciklas „Precizinės mechatroninės matavimo sistemos – tyrimas, sukūrimas, taikymas“. *Pateikė Vilniaus Gedimino technikos universiteto senatas, Kauno technologijos universiteto senatas, Lietuvos pramonininkų konfederacija.*

Atsiliepimus ir siūlymus siųskite iki 2010 m. sausio 15 d. adresu: Lietuvos mokslo premijų komisijai, Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius.